

**VERSLAG VAN DE SESSIE VAN DE RAAD DER GEMEENTE HAARLEMMERMEER
OP DONDERDAG 17 DECEMBER 2020**

Onderwerp: Referendumverordening Haarlemmermeer (4058948)

Voorzitter: mw. C.F.M. van der Meij

De leden: dhr. T.M. Beusenberg, dhr. E. Boscher, H. den Butter, dhr. E. Hagemeijer, mw. R.F. Hussain, dhr. W.G. Jansen, dhr. H.C.M. Koning, mw. J. Koolmoes, dhr. J.C. Koomen, dhr. J.A. Kos, dhr. J.J. Schaap, dhr. H.P. Spijker

Griffier: dhr. B. Heerema

Portefeuillehouder: mw. M.H.F. Schuurmans-Wijdeven

Insprekers: Geen

De VOORZITTER: Dames en heren, goedenavond. We hebben zojuist in onze vergadering besloten dat dit niet een twee uur durende sessie is, maar dat die anderhalf uur duurt. Wie mag ik als eerste het woord geven? Ik wil u vragen om dat te doen via het handen opsteken, dan kan ik daar hier online iets mee doen. Ik zie een heleboel handen verschijnen en ik begin bij de eerste en dat is de heer Koomen van D66. Gaat uw gang mijnheer Koomen.

De heer KOOMEN: Dank u voorzitter. Ik had dit keer mijn best gedaan om als eerste mijn handje op te steken, dus ik zat al helemaal klaar natuurlijk. Fijn dat we het hierover kunnen hebben. Daar is hij dan eindelijk de verordening. Ik was even de tel kwijt hoe vaak we er al over gesproken hebben, maar dat staat gelukkig in het stuk. We hebben er al aardig wat keren over gesproken en volgens mij moeten we niet in herhaling vallen. Tegelijkertijd, waarom doen we dit ook alweer? Democratie is geen gegeven, het is geen vanzelfsprekendheid en dat zien we helaas ook in de rest van de wereld regelmatig terug, of het nu is in Zuid-Amerika, Rusland, Hongkong of zelfs in de Verenigde Staten waar het de afgelopen tijd best spannend was, ook dichterbij huis is dat geen gegeven. Democratie vraagt controle, door de media bijvoorbeeld, het gaat ook om een sterke rechtsstaat die ook wel eens in andere landen onder druk wordt gezet, die in Europa een stevige discussie kan opleveren en tegelijkertijd, als we het over onze eigen polder hebben, vraagt democratie ook onderhoud en een stukje vernieuwing, we moeten ook met onze tijd meegaan. Dat is dit waar we mee bezig zijn wat ons betreft. Terugkijkend vinden wij het een mooi proces dat we doorlopen hebben, maar het heeft wel erg lang geduurd. In 2016 is er een prachtige motie ingediend natuurlijk, maar inmiddels ligt die er en we vinden het wel mooi en ook een compliment waard dat we als raad met zo'n, wat was het ook alweer, menukaart hebben gewerkt om hier uiteindelijk te komen. Wat ons betreft zijn de punten goed verwerkt, niet alles perfect, op sommige dingen hadden wij nog wel eens net anders de nadruk gelegd, maar uiteindelijk zijn we als raad een gezamenlijk proces doorgegaan om dit zo hier met elkaar te bereiken en daar zijn wij zeer tevreden over. Eigenlijk twee kleine punten. Wat betreft digitaal stemmen heel goed dat in de verordening is uitgewerkt dat we zoveel mogelijk digitaal doen aan de voorkant, het ophalen van informatie, of je wilt meedoen et cetera of digitale formulieren ontwikkelen, hartstikke goed allemaal, en tegelijkertijd is digitaal stemmen nog niet mogelijk. Wij zouden graag zien dat er toch aan gewerkt wordt dat dit mogelijk is. Natuurlijk nu ook door landelijke wetgeving verhinderd, maar dat we daar wel aan werken en nee, dat is niet zonder risico, maar dat is fysiek stemmen uiteindelijk ook niet, dat is ook niet nul. Wat betreft de kosten, daar kunnen we helemaal mee instemmen. D66 was in 2016 een

van de initiatiefnemers en wij zouden graag een rol in de begeleidingscommissie spelen. Meer woorden wil ik er nu eigenlijk niet aan wijden, maar misschien kunnen we nog met de collega's van gedachten wisselen over een van deze punten. Dank u voorzitter.

De VOORZITTER: Dank u wel mijnheer Koomen. Ik heb twee opmerkingen. Eentje is dat niet iedereen zijn microfoon uit heeft staan, wilt u daar zorg voor dragen. Ten tweede heb ik alle handen weer weggehaald omdat ik iedereen heb opgeschreven en dat betekent dat u een interruptie wilt doen als u nu een hand opsteekt. Dat gezegd hebbende ga ik naar de volgende op mijn lijstje en dat is de heer Den Butter van de ChristenUnie-SGP. Gaat uw gang.

De heer DEN BUTTER: Dank u wel voorzitter. ChristenUnie-SGP was en is geen voorstander van referenda en voor onze argumentatie verwijzen we graag naar eerdere sessies waarin we helder onze standpunten uitleggen en onderbouwen. Vanavond ligt het resultaat van de eerdere sessies, de Referendumverordening, voor en dat resultaat valt ons eigenlijk best mee. In eerdere sessies werd door al te enthousiaste pleitbezorgers van referenda van alles toegevoegd, maar het is door een fraai stukje ambtelijke huisvlucht toch een functioneel geheel gebleven. De kaders die zijn gesteld hebben we kunnen terugvinden en wat ons betreft kan het ter stemming worden gebracht en zal het volgens de bekende lijnen wel worden aangenomen. Onder dankzegging van onze fractie voor de ambtelijke inspanning, maar vanwege onze bezwaren tegen de referenda volgens de bekende lijnen stemmen wij toch tegen. Ik dank u wel.

De VOORZITTER: Dank u wel mijnheer Den Butter. Dan gaan we naar de heer Kos van de Groep Reesink/Vermeulen.

De heer KOS: Dank u wel voorzitter. Wat een feest om het lokale politieke toch ingewikkelde jaar 2020 te mogen afsluiten met deze Referendumverordening. In een lokale democratie zoals de gemeente Haarlemmermeer is er geen autoriteit boven onze burgers. Soevereiniteit oftewel zelfbeschikking is naast veiligheid misschien wel het belangrijkste bezit van onze inwoners. In de gemeenteraad mogen wij namens onze kiezers de belangen van onze burgers afwegen. Het is de Groep Reesink/Vermeulen niet ontgaan dat wij als raad een bont gezelschap zijn en wij met elkaar over een veelzijdigheid aan talenten beschikken om afwegingen te kunnen maken namens onze inwoners, maar 39 raadsleden kunnen natuurlijk nooit een volledige afspiegeling zijn van alle burgers van Haarlemmermeer. We zijn dan ook zeer verheugd dat we middels deze Referendumverordening onze burgers meer ruimte geven in het publieke debat. Er zijn ongeveer 400 mensen nodig voor een initiatief tot een referendum en met 6000 steunbetuigingen kunnen burgers zich bij een opkomst van 30% uitspreken over een voorgenomen besluit van de gemeenteraad. Ook de raad zelf krijgt de mogelijkheid om een raadplegend referendum te houden. De procedure, de uitsluitingscriteria en het stroomschema zijn ons helder, dus de Groep Reesink/Vermeulen zal deze toevoeging aan onze lokale democratie verwelkomen middels het van harte instemmen met de drie voorliggende beslispunten. Het is prettig om te zien dat een deel van het totale proces al digitaal kan en wij hopen op alertheid van het college om te blijven kijken wanneer en hoe er mogelijkheden zijn om binnen de kaders van de Kieswet tot een digitaal referendum te komen. Het is de Groep Reesink/Vermeulen nog niet geheel duidelijk wie er op welke wijze bepaalt of er een exclusie criterium van toepassing is zoals vastgelegd in artikel 2, misschien kan de portefeuillehouder dit voor ons toelichten. Daarnaast willen wij graag een toelichting op hoe de portefeuillehouder denkt om te gaan met het tijdspad. Je kunt immers een referendum aanvragen op een voorgenomen besluit, maar een voorgenomen besluit kan al vrij snel een vaststaand besluit zijn en we zouden nog wel enige uitleg willen over hoe daarmee wordt omgegaan. Tot slot voorzitter, als er te zijner tijd leden gezocht worden voor de begeleidingsgroep dan draagt de Groep Reesink/Vermeulen met plezier een democratisch steentje bij. Tot zover.

De VOORZITTER: Dank u wel mijnheer Kos, precies binnen de tijd en dan nu mevrouw Koolmoes van de HAP.

Mevrouw KOOLMOES: Dank u wel voorzitter. Zoals we in mei 2019 al aangaven, een mooi instrument om de inwoners een stem te geven. HAP is voorstander van een Referendumverordening, meedenken, meepraten en meebeslissen zit bij HAP in het DNA. Ik wil het vanavond over democratie hebben voorzitter, want is democratie niet precies waar het referendum vooral over gaat? Wist u dat uit onderzoek is gebleken dat de meerderheid van onze bevolking in Europese landen voor de invoering van een referendum is? Met een referendum ontstaat er een weg van de individuele mens naar het wetgevende en uitvoerende stelsel. Zoals sommige grote landelijke partijen aangaven, zitten wij op deze plek omdat men vertrouwen in ons heeft uitgesproken door hun stem op ons uit te brengen, maar dat is nog geen reden om te denken dat alles wat wij voornemens zijn te besluiten ook door onze inwoners zo gedeeld wordt. We zijn niet feilloos hierin, soms lopen we misschien, en ik zeg 'misschien', wel voorbij aan wat de inwoners echt willen en vanavond gaat het om die momenten. We geven een instrument aan de inwoners waarmee ze ons duidelijk kunnen maken en mee kunnen bepalen hoe het in deze gemeente zou moeten gaan. Een voorgenomen besluit van ons kan nu mede gestuurd worden door de inwoners. Dan over het gevaar dat partijen uitspraken in januari jl. Burgers hebben soms eigenbelang en zijn daardoor niet in staat een zorgvuldige afweging van privébelang versus algemeen belang te maken. Wij snappen die zorg wel, maar we delen hem niet. Het klinkt namelijk alsof de volkssoevereiniteit niet erkend wordt door die partijen en dit in 2021 bijna. De raad is het hoogste orgaan, maar wij worden wel gedragen door diezelfde inwoners. Door het instellen van de Referendumcommissie die al aan het begin van de aanvraag betrokken wordt, kan al veel direct uitgesloten worden en er zijn al veel restricties onder welke voorwaarden men geen referendum kan aanstellen. Ik geef me trouwens vanaf deze plek ook graag op voor deze commissie. Voorzitter, HAP wil het vanavond kort houden, we hebben tenslotte deze discussies al een tijdje achter ons gelaten en wat nu voor ons ligt is tot in de puntjes verzorgd, onze complimenten. U zei het in januari 2020 na afloop van de stemmingen zo mooi: daarmee is de Referendumverordening aangenomen onder de voorwaarden zoals u samen heeft bepaald en dat is heel mooi en heel bijzonder. Dank u wel voorzitter.

De VOORZITTER: Dank u wel mevrouw Koolmoes. De heer Beusenberg, SRH. Gaat uw gang.

De heer BEUSENBERG: Dank u wel voorzitter. Vanavond bespreken we de Referendumverordening Haarlemmermeer, een fantastisch middel om onze burgers meer inspraak te laten krijgen in onze gemeente. Het is als volgt. Inwoners vanaf 16 jaar kunnen op grond van de Referendumverordening het initiatief tot een raadgevend referendum nemen. Met steun van 0,33% van de kiesgerechtigden, dat zijn ongeveer 400 personen, kunnen initiatiefnemers een definitief referendumverzoek indienen. Wat SRH een beetje vreemd vindt, is dat je als 16-jarige wel het initiatief tot een referendum mag nemen, maar jouw leeftijdgenoten daar vervolgens verder niet in mogen meebeslissen. Is de portefeuillehouder het met mij eens dat dit een beetje scheef is? Verder lees ik en ik citeer: "De raad besluit over het definitieve verzoek voor het houden van een referendum, een referendumverzoek, als 30% van de kiesgerechtigden, dat zijn circa 6000 personen, het definitieve verzoek ondersteunen", maar voorzitter, volgens mij wonen er wel meer dan 20.000 inwoners in onze gemeente. Is het zo dat 6000 personen het verzoek moeten ondersteunen of dat 30% van de kiesgerechtigden het verzoek moeten ondersteunen? Dat is iets anders. Er staat ook in het raadsvoorstel dat voor een geldig referendum een opkomstpercentage van minimaal 30% vereist is. Los van dat in dat kopje 30% ineens 36.000 inwoners is, vindt SRH dat wel aan de hoge kant, zeker gezien we bij onze eigen gemeenteraadsverkiezingen nog niet eens 35% haalden en dan nog eens te bedenken dat, op het moment dat bijvoorbeeld in Lisserbroek een kwestie speelt waarvan de Lisserbroekers vinden dat er een referendum over zou moeten komen, ik er eigenlijk niet van uitga dat 36.000 inwoners op pad gaan om daarover te stemmen.

De VOORZITTER: Mijnheer Beusenberg, u moet gaan afronden.

De heer BEUSENBERG: Nu al? Zo. Dan bewaar ik de rest voor de tweede termijn, dank u wel.

De VOORZITTER: Dat doet u slim, dank u wel. De heer Schaap, Forza! Gaat uw gang. Mijnheer Schaap, bent u in de vergadering? Ik hoor u nu wel.

De heer SCHAAP: Ja, u hoort mij?

De VOORZITTER: Ik zie u nog niet

De heer SCHAAP: Ik heb geen idee of hij het doet, hij stoort wat.

De VOORZITTER: Ja, daar bent u, u bent in beeld en hoorbaar. Gaat uw gang mijnheer Schaap.

De heer SCHAAP: Dat is fijn voorzitter, dank u wel. Vanavond is het dan zover, de Referendumverordening van Haarlemmermeer. Toen Forza! in 2016 tijdens de voorjaarsrapportage voor het eerst met een motie kwam, deze aanhield en hier in november 2016 voor het eerst met de raad over sprak, leek het lokale referendum nog ver weg. Onze wens was toen om een modelverordening te creëren waarin zo veel mogelijk partijen zich konden vinden en die onze inwoners de mogelijkheid gaf om door middel van actieve participatie invloed te kunnen uitoefenen op de besluitvorming van de raad. In december 2016 kwam er een motie, mede ingediend door diverse fracties, om mee te beginnen. Nu, twee raden en drie burgemeesters verder, ligt hij dan eindelijk voor ons. We hebben er lang en vaak over gesproken en op gewacht, de koppen bij elkaar gestoken, en soms tegen elkaar, met daarna een menukeuze van burgemeester Hoes en na het kiezen en peilen van ieders wensen en mee te geven kaders zijn de fijne puntjes op de spreekwoordelijke i gezet en is er een verordening gekomen waarover ik veilig durf te zeggen dat hij breed gedragen wordt door de raad en zal worden gedragen door onze inwoners. Zij hebben immers nu de kans om naast mee te denken ook mee te doen en de raadsagenda te sturen buiten de verkiezingen om, dus vaker dan eenmaal per vier jaar, en de kans om aan de noodrem te trekken als zij een aankomend besluit van de raad willen wijzigen. Als wij als raad te veel dubben of als we echt willen weten wat er speelt, kunnen we in plaats van 800 van de 154.000 inwoners een enquête te sturen die vervolgens door maar 103 mensen wordt ingevuld of een polletje op Facebook te zetten, nu ook een echt middel gaan inzetten om ons te laten adviseren. Het is dus een mooi, nieuw en fris democratisch hulpmiddel dat in deze moderne tijden binnen de nieuwe directe democratie past. Ik ben ervan overtuigd dat dit zal zorgen voor extra betrokkenheid en oplettendheid, dus controle, op de democratie en op ons als raad, zoals dit in een goede lokale democratie behoort en ook zeer belangrijk is. We laten met dit voorstel ook zien dat wij als raad een bijzonder democratisch instrument uiterst serieus nemen. Het is goed onderbouwd met duidelijke richtlijnen over hoe een referendum tot stand kan worden gebracht, wat hiervoor nodig is en welke eisen eraan verbonden zijn, bijvoorbeeld de criteria waaraan het moet voldoen, het initiatiefnemende begin en de definitieve indiening zodat er echt draagvlak ontstaat onder onze inwoners. Het is alleen jammer dat wij als raad zo'n initiatief nog steeds een definitief 'ja' of 'nee' moeten meegeven, maar ik ga ervan uit dat, mocht het gaan gebeuren, dit geen problemen oplevert. Ook het instellen van een Referendumcommissie die er streng op moet toezien dat de uitvoering vlekkeloos verloopt en alles aan de gestelde eisen voldoet, is een prima manier om de betrouwbaarheid hiervan uit te stralen en ook ik geef mij graag op als democratiehoeder in dezen. Waaraan we in dit stuk wel wat meer zouden moeten werken, maar dat hoeft niet per se nu, dat kan ook later, zijn de digitale aspecten. Zoek uit of het digitaal indienen van de verzoeken meer mogelijk is en ook het uiteindelijke stemmen. We hebben met het raadgevende referendum in 2016 en 2017 gezien dat dit mogelijk is en vandaag heeft FvD Noord-Holland dit ook

provinciaal voor elkaar gekregen. Forza! is zeer blij met wat nu voor ons ligt en het zal u niet verbazen dat wij, om wat ik net heb genoemd, geen verdere op- of aanmerkingen hebben. Dank u wel voorzitter.

De VOORZITTER: Dank u wel mijnheer Schaap. Voordat wij naar mevrouw Hussain van de PvdA gaan, noem ik even op wie ik op mijn lijstje heb want ik mis nog een aantal partijen. We beginnen straks met mevrouw Hussain, daarna de heer Jansen en ik heb de heer Koning nog staan. Als andere mensen ook nog het woord willen voeren, verzoek ik hen zich met het bekende handje te melden. Mevrouw Hussain, gaat uw gang.

Mevrouw HUSSAIN: Dank u wel voorzitter. Vandaag bespreken we de Referendumverordening. In 2019 heeft de raad al kaders mogen meegegeven wat uiteindelijk tot dit raadsvoorstel heeft geleid. De PvdA heeft al eerder haar standpunt kenbaar gemaakt en wij zijn nog steeds tegen de Referendumverordening. Vandaag zullen we dat nogmaals toelichten. De verordening die voor ons ligt, maakt zowel een raadgevend als een raadplegend referendum mogelijk, dat houdt in dat op initiatief van een inwoner een referendum gehouden kan worden, maar ook op initiatief van de raad. Beide vormen zijn in ieder geval niet bindend en daarmee hoeft de uitslag dus niet direct opgevolgd te worden. In hoeverre is dat een bevordering van de democratie? De PvdA vindt ook dat er voldoende mogelijkheden zijn om te participeren, denk aan het inspreken in raadsessies, participatie in verschillende projecten en burgerinitiatieven. De inwoner heeft dus al meerdere mogelijkheden om invloed uit te oefenen op de besluitvorming. Niet te vergeten de vertraging van de raadsvoorstellen die een gevolg kunnen zijn van een referendum en bij verwerping het geheel afwezig blijven daarvan en als laatste de kosten. De PvdA vindt € 180.000,00 veel geld en daarbovenop komen nog eens de incidentele kosten. In de programmabegroting is geen budget opgenomen voor deze verordening, hoe wordt hier straks rekening mee gehouden gelet op de financiën? Laten we daarom de inwoners van Haarlemmermeer indien nodig meer motiveren om gebruik te maken van het insprekrecht en burgerinitiatief.

De VOORZITTER: Mevrouw Hussain, ik ga u even onderbreken want ik heb een interruptie voor u van mevrouw Koolmoes. Gaat uw gang mevrouw Koolmoes.

Mevrouw KOOLMOES: Ja dat klopt, dank u wel voorzitter. Ik wil de PvdA graag vragen wie die € 180.000,00 betaalt.

Mevrouw HUSSAIN: Dat is de vraag die ik aan de portefeuillehouder wilde stellen want het is niet opgenomen in de programmabegroting, dus willen we graag weten waar het vandaan komt.

Mevrouw KOOLMOES: Ik denk dat het komt van onze inwoners die eventueel een referendum willen. Dank u wel.

De VOORZITTER: De volgende keer graag via de voorzitter, voor beide raadsleden. Mevrouw Hussain, gaat u verder met uw verhaal.

Mevrouw HUSSAIN: Ik ga afronden. Er is nog geen gebruik van het burgerinitiatief gemaakt. Dat scheelt dus in de kosten, het vergroot de betrokkenheid van inwoners, ook binnen de democratie, en leidt tot dezelfde uitkomst als het referendum. Dank u wel voorzitter.

De VOORZITTER: Dank u wel mevrouw Hussain. Dan gaan we naar de heer Jansen, GroenLinks. Gaat uw gang.

De heer JANSEN: Dank u wel voorzitter. Een referendum maakt het instrumentarium voor de burgers nog niet af. Het is een mooi middel om een raadpleging te vragen aan alle inwoners en zeker om de inwoners te verzoeken om een raadpleging over een reeds voorliggend raadsvoorstel. Hangende het referendum wordt het betreffende raadsvoorstel aangehouden. Het gaat hier om een raadplegend, de raad verzoekt, of een raadgevend, de burger verzoekt, referendum. Mijn fractie is blij met het feit dat in de fase tot een referendum de digitale formulieren beschikbaar zijn en ook digitaal kunnen worden ingediend. Belangrijk hierin is dat de regels van privacy en digitale veiligheid scherp in acht worden genomen, het is een goede zaak dat hiermee een verzoek van onder meer GroenLinks is overgenomen. Daarnaast ziet mijn fractie dat een belangrijke toevoeging over een uitzondering van bepaalde besluiten is opgenomen, namelijk referenda over kwetsbare groepen en hun plaats in de samenleving is uitgezonderd. Ik wil overigens nog vermelden dat in artikel 2, lid 2 tweemaal... [00.19.47 geluid stoort] opgenomen. Een mooie voorloper uit het conceptverkiezingsprogramma van GroenLinks is de deelname vanaf 16 jaar aan landelijke verkiezingen. In Haarlemmermeer gaan we deze belangrijke groep inwoners de gelegenheid geven een stem te geven via het referendum en op termijn zal dit wellicht ook voor onder meer de reguliere verkiezingen gaan gelden. We geven onze toekomst al in een vroeg stadium serieus invloed. Een Referendumcommissie is noodzakelijk omdat bewaking van kwaliteit en procedures essentieel is voor het referendum, dit helpt de raad om nog zorgvuldiger tot een besluit te komen. Mijn fractie mist in het raadsvoorstel extra aandacht voor communicatie, ik kan daar in de tweede termijn nog even op terugkomen. Voorzitter, na deze opsomming en constatering wil mijn fractie kenbaar maken dat wat ons betreft het democratische palet aan mogelijkheden met een referendum niet af is. Zo ben ik de bijdrage van GroenLinks begonnen met de opmerking dat het instrumentarium waarover de burger kan beschikken nog niet af is. Mijn fractie wil u meenemen in de deliberatieve democratie oftewel het uitwisselen van meningen. We hebben in onze raad al menig debat gehouden over de wijze waarop we onze inwoners ook vooraf actief kunnen betrekken en tot vreugde van mijn fractie legde de heer Koomen van D66 hierover al eens een stelling aan de raad voor, een ook zeer gewenst punt van GroenLinks. Dit is ook het moment om u hier wat verder in mee te nemen. Stelt u zich eens voor dat we laten we zeggen 1000 inwoners bij loting uitnodigen om over een belangrijk onderwerp te praten, maar dan niet alleen praten maar meningen uitwisselen, standpunten delen en mogelijkheden en oplossingen bespreken, hoe mooi zou dat zijn, en de uitkomst hiervan vormt een onderdeel van beleid dat gemaakt gaat worden. Dat is in de ogen van mijn fractie een waardevolle aanvulling. Is dat nu een droombeeld van GroenLinks? Ja en nee. Ja, omdat wij graag blijven nadenken over vernieuwing en we zoeken naar ideeën. Nee, omdat dit model reeds is uitgetoetst en toegepast in bijvoorbeeld Amersfoort, Enschede, Heerenveen, Schiedam, Nijmegen en Eindhoven. De Belg David van Reybrouck heeft de G1000 bedacht, maar het idee is al veel ouder. Mijn fractie komt hier op een ander moment zeker op terug, wel alvast food for thought. Dank u voorzitter.

De VOORZITTER: Dank u wel mijnheer Jansen. Ik heb een verzoek aan u, u gaf net aan dat er in artikel 2, lid 2 iets niet helemaal correct was, maar toen haperde de verbinding net even. Zou u die ene zin willen herhalen voor het verslag?

De heer JANSEN: Met alle liefde voorzitter. Artikel 2, lid 2jj is tweemaal opgesomd.

De VOORZITTER: Dank u wel, dat wordt meegenomen in het verslag.

De heer JANSEN: Voorzitter, ik heb nog een vraag. Technische vragen kunnen niet meer ingediend worden, maar vanmiddag ontdekte ik iets wat ik toch even aan de portefeuillehouder wil voorleggen.

De VOORZITTER: Hebt u één moment? U wilt iets voorleggen aan de portefeuillehouder, gaat uw gang mijnheer Jansen.

De heer JANSEN: In artikel 3, lid 8 mis ik eigenlijk een termijn waarop de raad moet beslissen als het eerste inleidende verzoek ingediend wordt, terwijl aan alle andere handelingen binnen deze verordening termijnen gekoppeld zijn. Dat is nog even een vraag aan de portefeuillehouder.

De VOORZITTER: U geeft zelf al aan dat dit een heel technische vraag is en dat u deze ontdekking pas vanmiddag hebt gedaan, Het is niet noodzakelijk dat hier nu ter plekke op teruggekomen wordt, maar hij wordt in ieder geval meegenomen. Dank u wel mijnheer Jansen. We gaan naar de heer Koning, CDA. Gaat uw gang.

De heer KONING: Dank u wel voorzitter. Het CDA is geen voorstander van een referendum. Ik heb in mijn vorige bijdrage acht argumenten tegen genoemd, maar op geen enkele is toen gereageerd. Er zijn alleen wat etiketjes geplakt: u bent conservatief, u begrijpt het niet et cetera et cetera. Elke partij in deze raad heeft een andere achtergrond, opvattingen en principes en het van mening verschillen is dus volstrekt legitiem. Dat moeten we van elkaar respecteren, om verschillen te overbruggen moet je elkaars argumenten ter discussie durven te stellen en de bereidheid hebben je door een ander te laten overtuigen.

De VOORZITTER: Mijnheer Koning, ik ga u even onderbreken want de heer Koomen wil u graag interrumperen. Gaat uw gang mijnheer Koomen.

De heer KOOMEN: Dank u voorzitter. Dit heb ik eerder gehoord, ik heb me daar toen ook al tegen verzet en dat blijf ik even doen, namelijk de stelling dat u allerlei argumenten hebt aangedragen waar helemaal niet op ingegaan is. Kunt u mij aangeven hoeveel sessies we over dit onderwerp gehad hebben?

De VOORZITTER: Mijnheer Koning, gaat uw gang.

De heer KONING: Ik dacht drie.

De VOORZITTER: Mijnheer Koomen.

De heer KOOMEN: Het staat in het stuk, het is nog vaker, In die sessies hebben we echt uitgebreid met elkaar van gedachten gewisseld en in mijn beleving hebben we ook op uw argumenten gereageerd, maar dat wil niet zeggen dat we het altijd eens worden. Ik wilde dat punt toch even maken en verder geef ik u de tijd om verder te gaan, maar ik vind het niet juist dat u zegt dat we niet op deze punten zijn ingegaan.

De VOORZITTER: Dank u wel mijnheer Koomen. Wilt u daar nog op reageren mijnheer Koning?

De heer KONING: Ja. Ik herinner me alleen die laatste sessie en toen is dat inderdaad niet gebeurd. Al zal dat laatste niet zo gauw gebeuren, maar niet getreurd door bepaalde spelregels te volgen, rolt er altijd een besluit uit, hoe uiteenlopend de opvattingen ook zijn. Dat is dus gebeurd toen werd besloten om in Haarlemmermeer een referendum mogelijk te maken en natuurlijk moet je op zo'n moment je verlies nemen, maar aan de andere kant, wie tegen een referendum is, is ook tegen een Referendumverordening. Niettemin hebben wij het voorstel gelezen en willen we allereerst complimenten geven aan de portefeuillehouder en de opstellers, die zullen er ook wel mee in hun maag hebben gezeten. We zijn er immers vanaf december 2016 mee bezig, maar er is toch zo goed en zo kwaad een technisch goed voorstel van gemaakt. Wat hebben we opgemerkt? Allereerst, in deze moeilijke tijd is een budget nodig van € 22.000,00 voor de ontwikkeling van digitale formulieren. Voor elk initiatief

worden de formulieren aangepast, kosten € 2.000,00. Indien een referendum niet gelijk met algemene verkiezingen kan worden gehouden, bedragen de kosten € 180.000,00. De kosten van de ambtelijke ondersteuning zijn PM, voor de gehele voorbereiding zal extra inhuur geboden zijn en dan moet er nog € 20.000,00 beschikbaar gesteld worden voor subsidie aan neutrale en voor- en tegenstanders. Ook hiermee is een enorme bureaucratie gemoeid en dan moet er ook nog een Referendumcommissie komen, die is al gevuld heb ik begrepen. De stemming wordt vier maanden uitgesteld en kan nog eens met vier maanden worden verlengd, een enorme vertraging in de uitvoering en wat voegt het toe aan het burgerinitiatief, de burgerraadpleging, petitie, brieven aan de raad, inspraak, ook direct in de raad, Ervaar de raad en fractiesprekuren? Ten slotte kan de raad altijd besluiten de uitkomst van een raadgevend referendum niet over te nemen. Dan heb ik ook nog een klein technisch vraagje. Artikel 1d stelt dat een raadsvoorstel als volgt wordt gedefinieerd: "een aan de raad voorgelegd besluit dat op de agenda van de raadsvergadering is opgenomen". Nu kan een voorstel aan de raad nooit tegelijkertijd een besluit zijn en misschien dat daar nog even naar gekeken kan worden, ik denk dat het zetduiveltje heeft toegeslagen. Het kan ook weggelaten worden omdat het maar eenmaal in de tekst voorkomt, te weten bij artikel 5. Voorzitter, ik rond af. Het is een mooie verordening geworden, het CDA zegt: berg hem goed op en laten we vooral hopen dat hij nooit uit de kast gehaald hoeft te worden. De voortekenen zijn gunstig, zo heeft ook nog niemand gebruikgemaakt van het instrument burgerinitiatief. Tot zover.

De VOORZITTER: Dank u wel mijnheer Koning. Dan gaan we naar de VVD, de heer Boscher.

De heer BOSCHER: Dank u wel voorzitter. Ik begin met een compliment. Volgens mij hebt u een raadsvoorstel geschreven dat een kleine meerderheid van deze raad wenst. Het zal echter geen verrassing zijn dat de VVD niet bij deze meerderheid hoort. De inhoudelijke argumenten die al zijn gewisseld hierover blijven wat mij betreft ook gewoon staan. Wij hebben ernstige twijfels bij een aantal aanvullende kaders die door de raad zijn gesteld, met name dat leeftijdscriterium van 16 jaar en ook dat de raad zelf referenda kan uitschrijven. Desalniettemin wil ik proberen het document te beoordelen op werkbaarheid zonder in herhaling te vallen qua argumentatie. In de samenvatting wordt gesteld dat de gemeenteraad zelf ook een referendum kan uitschrijven, maar naar mijn mening wordt dit in de verordening niet goed beschreven. Ik vind artikel 5 wel heel summier, aan welke regels moeten deze procedures voldoen? Als dat niet duidelijk is, bestaat het risico dat het referendum op deze wijze kan worden ingezet als politiek instrument om processen en besluiten te vertragen. Het referendum mag niet over kwetsbare inwoners gaan, dit wordt wederom in de verordening niet gedefinieerd. Wat is hiervan de definitie en ligt die beoordeling bij de Referendumcommissie of bij de gemeenteraad? De VVD zou graag willen vastleggen dat we de referenda, als we ze al hebben, alleen koppelen aan bestaande verkiezingen. Zeker in de tijd die komen gaat, waarin we ieder dubbeltje moeten omdraaien, is het niet verantwoord om zulke kosten, € 180.000,00 per referendum en dat is nog exclusief alle bijkomende kosten die de heer Koning net opnoemde, te maken. Het volgende punt is dat het jammer is dat het stemmen nog steeds niet digitaal kan verlopen. Als argument wordt gegeven dat digitaal stemmen nog niet Kieswetbestendig is. Zouden we dan niet kunnen overwegen om bij dit lokale raadgevende referendum niet op de Kieswet aan te sluiten, dat er net zoals bij het referendumverzoek met een DigiD kan worden gestemd? Dan zouden we direct fors op de kosten kunnen besparen. Ik hoorde net van de HAP een ander idee, namelijk om de kosten te laten dragen door de inwoners die een referendum willen en de VVD zou eventueel wel willen meedenken om hier samen met de HAP een amendement voor in te dienen. Dan wat betreft subsidies voor campagnes. Is het niet opmerkelijk dat het college gaat vaststellen welke initiatieven subsidie krijgen en welke niet? Waarom moeten we eigenlijk überhaupt subsidies gaan uitdelen voor kleine lokale referenda? In een tijd van social media kan iedereen met een beetje een doordachte tactiek een heleboel mensen bereiken voor heel weinig geld.

De VOORZITTER: Dank u wel mijnheer Boscher. Ik wilde u onderbreken, maar dat is niet meer nodig. Mevrouw Koolmoes heeft een interruptie. Gaat uw gang mevrouw Koolmoes.

Mevrouw KOOLMOES: Dank u wel voorzitter, ik heb twee opmerkingen. Mijnheer Boscher, ik steun wat u zegt over dat de raad een referendum kan uitschrijven en dat dit wel heel summier beschreven is. Daar hebt u wel een punt dat ik inderdaad niet meegenomen heb, daar hebt u wel gelijk in, dat vind ik eigenlijk ook en dat vindt mijn partij ook wel. Wat betreft die € 180.000,00, wat ik bedoelde toen ik op mevrouw Hussain van de PvdA reageerde; als de inwoners onze kas vullen, is het toch ook het geld van de inwoners als een referendum uitgeschreven wordt of ziet u dat anders?

De VOORZITTER: De heer Boscher, gaat uw gang.

De heer BOSCHER: Ik dacht dat u bedoelde dat de initiatiefnemers de kosten van het referendum zouden gaan dragen.

De VOORZITTER: Mevrouw Koolmoes.

Mevrouw KOOLMOES: Nee, ik bedoelde daarmee dat het geld waar de gemeente de hand op heeft en dat wij kunnen uitgeven door onze inwoners in de kas is gestopt. Dus op het moment dat een inwoner ons om een referendum vraagt, vraagt die eigenlijk geld uit zijn eigen portemonnee denk ik.

De VOORZITTER: Dank u wel. Mijnheer Boscher, het klonk alsof u al aan het afronden was.

De heer BOSCHER: Ja, dit was het voor nu. Dank u wel voorzitter.

De VOORZITTER: Dank u wel mijnheer Boscher Dan gaan we naar de heer Hagemeijer van GEZOND Haarlemmermeer, gaat uw gang.

De heer HAGEMEIJER: Dank u wel voorzitter. We bespreken vanavond inderdaad het raadsvoorstel over een Referendumverordening in Haarlemmermeer en GEZOND Haarlemmermeer is verheugd te lezen dat het college een van onze suggesties heeft meegenomen, namelijk het digitaal mogelijk maken van het aanvraagproces want laten we eerlijk zijn, niemand wordt vrolijk van 6000 inwoners die binnen zes weken fysiek op het raadhuis hun handtekening moeten komen zetten. Alleen al daarom is een digitaal proces de enige mogelijkheid voor een soepel aanvraagproces en het is goed om te zien dat het college hier werk van maakt. Wij vragen ons wel af of het gevraagde budget van € 22.000,00 voldoende is. We zien helaas maar al te vaak dat, zodra er software ontwikkeld wordt, er budgetoverschrijdingen zijn want zo gemakkelijk is het niet, je moet software ontwikkelen voor meerdere platforms, Android, iOS, Windows, met allerlei beveiligingen, interfacesystemen, dataopslag enzovoort. Dat is veel meer werk dan wordt gedacht en onze vraag aan het college is hoe men tot de € 20.000,00 gekomen is, is dat gebaseerd op een harde offerte zonder enig risico of betreft het hier een aanname? Daarnaast, en dat hebben wij in eerdere sessies ook al eens gevraagd, graag een bevestiging dat een referendum ons als gemeente niet in tijdnood brengt met betrekking tot deadlines van raadsvoorstellen. Het is namelijk geregeld voorgekomen dat wij als raad een stemming echt niet konden uitstellen vanwege de mogelijke consequenties en nu kan bij een referendum een besluit zomaar maanden uitgesteld worden. Kan het college ons hierover geruststellen? Dank u wel.

De VOORZITTER: Dank u wel mijnheer Hagemeijer. Dan gaan we naar de laatste spreker en dat is de heer Spijker van EEN Haarlemmermeer. Gaat uw gang mijnheer Spijker.

De heer SPIJKER: Dank u wel voorzitter. In het verleden was EEN Haarlemmermeer niet direct een groot voorstander van het referendum, maar we hebben een raadgevende mening van onze inwoners altijd zeer hoog gewaardeerd. De burger wordt steeds mondiger en wil zich gehoord voelen. Dus we kunnen ons nu meer vinden in de gestelde reglementen voor een inleidend verzoek en een definitief verzoek. Participatieonderzoeken werden niet altijd naar behoren gebruikt, dus dit referendum kan een nieuwe oplossing bieden, maar in het hele proces moet de communicatie worden uitgebreid en alles moet worden gedaan om alle meningen van voor- en tegenstanders te meten. Het mag geen eenzijdige voor- of tegenmeting worden. Ook EEN Haarlemmermeer heeft zwaar haar twijfels bij het raadplegend referendum want het mag absoluut geen politiek manipulatiespelletje worden. Dan als laatste, communiceer duidelijk dat het referendum raadgevend of raadplegend is en niet bindend, de raad kan altijd anders beslissen. Ik houd het kort in deze ronde, dank u wel.

De VOORZITTER: Dank u wel mijnheer Spijker. Dan wil ik graag naar de portefeuillehouder gaan, waarbij ik aan de voorkant al opmerk dat de begeleidingsgroep van raadsleden inderdaad, zoals de heer Koning al opmerkte, populair is. Ik geef het woord aan de portefeuillehouder, mevrouw Schuurmans. Gaat uw gang.

Burgemeester SCHUURMANS: Dank u wel voorzitter. Ik heb allemaal kruisjes gezet en volgens mij is de commissie al vol, dus dat probleem is opgelost en ik wil nog één ding aangeven. Het komt niet vaak voor, maar in dit geval is het niet het college dat dit voorstel indient maar dat bent u zelf. Het is tot stand gekomen door u en met u, we hebben het bij u opgehaald en ik ben als uw voorzitter degene die het bij u inbrengt, maar ik moet eerlijk zeggen dat Jaap Baars hier ongelooflijk veel werk aan heeft verricht en ik heb ook al complimenten gehoord die ik dan ook direct doorgeef. Dit was echt een hele klus, zowel het proces als de totstandkoming en natuurlijk kijk je dan wel heel goed wat er allemaal in het land aan ervaring is en waar je aansluiting kunt vinden. De 30% die wordt genoemd, de 36.000 inwoners die minimaal nodig zijn om een referendum rechtsgeldig te maken of die in ieder geval wordt gegeven als een feit waarmee rekening kan worden gehouden, is in den lande zeer gewoon. Ik begrijp dat ergens staat dat 30% 6000 is. Dat is een foutje en als dat er staat, moeten we dat even controleren want dat moet 5% zijn. Als het verzoek van 5% van de inwoners komt, kan dat worden aangegaan. Dan het tijdpad. Het kan snel gaan nu de begeleidingscommissie in feite kan worden opgericht. Die kan een Referendumcommissie instellen, dan is het aan u wanneer u dat pad wilt gaan bewandelen en dat kan redelijk snel starten. De Referendumcommissie adviseert over de uitsluitingsgronden. Dan heb ik een vraag van de heer Koning over artikel 5 en dat heb ik even opgezocht, volgens mij staat in artikel 5 dat allereerst het besluit wordt genomen, en dan ga ik het artikel erbij pakken voordat ik het zelf fout zeg. In artikel 5 staat "zo spoedig mogelijk nadat het besluit tot een referendum is genomen, behandelt de raad het raadsvoorstel waarover het referendum zal worden gehouden" en dat zal dan na verwerking van de amendementen worden aangehouden totdat het referendum bekend is. Volgens mij klopt het, maar als u dat niet herkent, wil ik dat graag horen.

De VOORZITTER: Daar wil de heer Koning graag iets over zeggen mevrouw Schuurmans. Gaat uw gang mijnheer Koning.

De heer KONING: Ja voorzitter. Ik wees op artikel 1d waarin een definitie van een raadsvoorstel staat. Ik heb later gezegd: het zou ook weggelaten kunnen worden want het woord 'raadsvoorstel' komt maar eenmaal voor en dat is in artikel 5. Het gaat mij om de definitie.

De VOORZITTER: Dan ga ik de portefeuillehouder even redden, er is nog geen tijd geweest om dat voor te bereiden.

Burgemeester SCHUURMANS: We nemen hem mee en als dat zo is, passen we dit in het definitieve voorstel aan voorzitter. Dan kijk ik even naar de andere vragen. De termijn van beslissen, daarop komen we terug want artikel 3, lid 8 is nogal complex. Dan aandacht voor de communicatie. Wat heel belangrijk is, is dat uiteindelijk de begeleidingscommissie, de Referendumcommissie en dat bent u ook... Dit hele voorstel is van, voor, door en met u en het lijkt me ook dat u samen bepaalt hoe u de communicatie wilt gaan doen. Dat lijkt me een mooie klus voor de commissie. De VVD vroeg wie of wat kwetsbare inwoners zijn. Dat is naar de invulling van de raad. De raad kan zelf een discussie voeren over of dit al dan niet kwetsbare inwoners zijn. De VVD had ook een vraag over het feit dat niet digitaal gestemd kan worden omdat dit niet aansluit op de Kieswet. Dat is inderdaad zo, er wordt gesteld dat dit te fraudegevoelig is omdat je niet kunt controleren of degene die invult ook echt degene is die daadwerkelijk onder die naam bestaat. Als u daar geen aansluiting bij wilt, is het aan u als u dat juist los van de Kieswet wilt regelen. Ik ga nog even controleren of dat kan en ik denk dat we dat kunnen introduceren als u dat wilt, maar dan moet u wel even kijken of u dan de tekst moet aanpassen.

De VOORZITTER: Portefeuillehouder, ik wil u even onderbreken want u hebt een interruptie van mevrouw Koolmoes. Mevrouw Koolmoes, gaat uw gang.

Mevrouw KOOLMOES: Dank u wel voorzitter, ik zou heel graag weten... In hetzelfde stuk staat dat de Referendumcommissie bestaat uit externe leden en wij hebben eerder gezien dat ook geadviseerd zou worden dat de Referendumcommissie niet bestaat uit raadsleden. In uw stuk staat dit wel en op zich heb ik daar geen bezwaar tegen, sterker nog ik heb me ervoor opgegeven, maar in de Referendumverordening die voor ons ligt staat dat de Referendumcommissie bestaat uit externe leden. Of u dat nog een beetje kunt duiden voor mij. Dank u wel.

De VOORZITTER: Gaat uw gang.

Burgemeester SCHUURMANS: De steller en ik kijken elkaar nu heel verbaasd aan en als u het goed vindt, gaan we dat nog even verifiëren want er staat ons niet bij dat er externe leden zijn. Sterker nog mevrouw Koolmoes, ik heb u net op een mooi lijstje gezet als een van de commissieleden. Dus als dat erin staat, moeten we het amenderen, anders kunt u er niet in plaatsnemen en dat zou jammer zijn. Het is in ieder geval niet de intentie van de opstellers, maar ook daar gaat u over, u mag daarover zelf uitspreken wat u wilt. Als sprake is van € 22.000,00, is dat gebaseerd op interne bedrijfsvoeringscijfers en de meerderheid van de raad gaat erover wanneer een referendum wordt aangevraagd. Als een stuk dat een bepaalde termijn kent over die termijn heen gaat, is het aan de raad om elkaar daarin te corrigeren. Dat gebeurt over het algemeen ook heel goed, als er goede argumenten vanuit het college komen, maar de meerderheid van de raad bepaalt of er een referendum is en zal daarin moeten meewegen of dat überhaupt kan en of er geen fatale termijnen op zitten. Voorzitter, volgens mij heb ik daarmee de meeste vragen beantwoord, maar ik hoor het graag als dat niet zo is.

De VOORZITTER: Volgens mij staat er nog één vraag open en die is van mijnheer Beusenbergh. Hij gaf aan: het is bijzonder dat je als 16-jarige wel een initiatief mag starten, maar niet mag meestemmen over dat initiatief. Terwijl ik bezig ben, zie ik ook nog twee of zelfs drie interrupties en die kunnen we misschien direct meenemen. Ik begin bij de heer Jansen die nog een aanvullende vraag heeft. Mijnheer Jansen gaat uw gang.

De heer JANSEN: Ik heb van de portefeuillehouder, o nee dat mag ik niet zeggen, het bestuursorgaan heb ik in eerdere sessies gehoord..., maar dat betekent dat ik dan misschien ook antwoord mag geven om een misverstand uit de weg te helpen. Die begeleidingscommissie van raadsleden bereidt het instellen van een Referendumcommissie voor en die commissie bestaat uit externe leden. Wellicht is dit probleem daarmee uit de wereld geholpen.

Burgemeester SCHUURMANS: Dank u wel. Dat is inderdaad zo voorzitter.

De VOORZITTER: Dank u wel voor deze opheldering mijnheer Jansen. Dan gaan we naar mevrouw Koolmoes. Gaat uw gang mevrouw Koolmoes.

Mevrouw KOOLMOES: Voorzitter, bedankt voor het woord en dank u wel mijnheer Jansen. Ik mis de opmerking van mijnheer Boscher, die ik ook steunde, dat het wat summier in het stuk staat als de raad een referendum aanvraagt.

De VOORZITTER: Akkoord, dank u wel mevrouw Koolmoes. Dan gaan we naar de heer Kos.

De heer KOS: Ja, dank u wel voorzitter. Naar aanleiding van de woorden van mijnheer Beusenberg en de beantwoording van de portefeuillehouder heb ik toch een aanvullende opmerking of misschien wel voor de tweede termijn, maar daar moeten we dan maar even naar kijken. Stel dat er echt 6000 steunbetuigingen nodig zijn en het echt over een lokaal punt gaat, ik noem even Abbenes. Ik weet het niet uit mijn hoofd, maar ik denk dat daar nog geen 6000 mensen wonen en als er echt een lokaal ding voorgelegd moet worden, moeten we misschien toch even naar die percentages kijken.

De VOORZITTER: Dat lijkt mij inderdaad misschien meer iets voor de tweede termijn. Ik zie de heer Koomen daar al wel op reageren. Mijnheer Koomen, is dat een aanvullende vraag of een reactie? Dan stel ik voor dat we dat in de tweede termijn doen.

De heer KOOMEN: Ja, dat was precies mijn verzoek.

De VOORZITTER: Dank u wel. Dan nog mevrouw Hussain.

Mevrouw HUSSAIN: Dank u wel voorzitter, ik heb nog een vraag aan de portefeuillehouder. Ik gaf aan dat er geen ruimte is in de programmabegroting, dat hiervoor geen budget is opgenomen en hoe daar straks rekening mee wordt gehouden.

De VOORZITTER: Dank u wel mevrouw Hussain. We hebben een vraag van de heer Beusenberg over de 16 jaar en de 18 jaar en een vraag over de beperkte beschrijving van de procedure als de raad daar iets mee wil, als die zelf een referendum wil starten. Volgens mij zijn dat de vragen die nog openstaan. Gaat uw gang.

Burgemeester SCHUURMANS: Dank u wel voorzitter. Het is 16-16 en als dat er anders staat, ga ik dat nog even verifiëren. In artikel 5.1 staat: "De raad kan besluiten tot het houden van een referendum". Als er een meerderheid is, is dat de procedure en als u dat complexer wilt, hoor ik u dat zelf bepalen. Op het moment dat u als raad besluit dat er een referendum moet worden gehouden, zult u ook de middelen daarvoor beschikbaar moeten stellen, dat is inherent aan uw besluit en die kunnen we niet begroten omdat ik niet weet hoe vaak u dat doet. U zult zelf een budget moeten vinden en anders komt het uit de algemene middelen.

De VOORZITTER: Dank u wel. Dan staat nog open de vraag van mevrouw Koolmoes gecombineerd met de vraag van de heer Boscher over de summier omschrijving als de raad zelf het referendum zou willen starten, maar ik weet niet of daar daadwerkelijk een antwoord op is. O dat is artikel 5, daar hebt u aan gerefereerd, sorry.

Burgemeester SCHUURMANS: Dat is bewust summier. Het is een meerderheid en als de raad wil dat daar allerlei voorwaarden aan zitten, is dat aan de raad.

De VOORZITTER: Helder. Ik vergis me in de beantwoording. Dan hebben we de eerste termijn gehad en gaan we nu over naar de tweede termijn. De heer Kos had daar al een onderwerp voor en ik zie dat de heer Boscher inmiddels ook zijn hand opsteekt. Ik stel voor dat ik even de volgorde aanhoud die we in de eerste termijn hebben aangehouden en daarbij ga ik mijn best doen om te zorgen dat iedereen aan het woord komt. We hebben nog ruim veertig minuten en ik denk dat dit voldoende is. Ik begin bij de heer Koomen.

De heer KOOMEN: Dank u voorzitter. Ik kan het relatief kort houden want ik wil eigenlijk niet in herhaling vallen en ik wil de collega's oproepen de discussie die we uitvoerig met elkaar gehad hebben, bijvoorbeeld over de leeftijdstermijn of andere kenmerken... Die hebben we vorige keren natuurlijk al gehad, toen we precies deze aspecten bespraken. Er zijn allerlei voors en tegens, andere voorstellen en andere opties en als er geen nieuwe informatie is, stel ik voor dat we ons houden bij hoe dat de vorige keer is af gesproken omdat we daarvoor wat mij betreft die eerdere sessies hebben gehad. Dat scheelt denk ik al een heleboel en volgens mij is over de kosten in het voorstel al toegelicht dat, als een dergelijk beroep wordt gedaan, we dan ruimte zoeken in de begroting. Daar gaan we gelukkig ook zelf over en dat maakt het een stuk gemakkelijker. We kunnen het college natuurlijk wel om ideeën vragen, maar volgens mij is het niet noodzakelijk om daar vooraf al een voorstel op te nemen omdat ik geen idee heb hoe het uitpakt.

De VOORZITTER: Mijnheer Koomen, het is een beetje de bedoeling om nu met elkaar in debat te gaan.

De heer KOOMEN: Ja, ik wilde precies tot dat punt komen, ik wilde even aangeven waarom het over een aantal punten niet nodig is om in debat te gaan. Ik vind het punt van de heer Boscher van de VVD wel interessant, kunnen we het niet toch digitaal houden. Volgens mij zit daar wel ruimte in, dat is iets wat D66 ook heel graag wil. Volgens mij is het risico acceptabel bij een referendum om dat digitaal te houden. Misschien zit daar een keuze in afhankelijk van het type referendum of wat het thema is, we zouden kunnen opnemen dat we die keuze hebben, nu hebben we volgens mij geen keuze. Ik hoorde de burgemeester zeggen dat we zouden kunnen kijken of het mogelijk is om niet de Kieswet te volgen en het wel volledig digitaal te doen. Als dat mogelijk is, zou het wat mij betreft een goede optie zijn om die keuze gewoon in te bouwen en te zeggen 'In deze context of bij deze vraagstelling kan het niet' of 'We hebben het risico laten bezien door externen, het risico is te groot en het kan niet, het zal helaas toch met de verkiezingen mee moeten' of desnoods hebben we er geld...

De VOORZITTER: Dank u wel mijnheer Koomen, uw punt is duidelijk. Ik ga u onderbreken om te zorgen dat ook andere mensen nog tijd hebben om te reageren. De heer Beusenberg was daarin als eerste, daarna de heer Kos en daarna de heer Boscher. Mijnheer Beusenberg, gaat uw gang.

De heer BEUSENBERG: Dank u wel voorzitter. Zeker omdat ook in het stuk staat dat er een opkomst van 30% nodig is en als we dat willen aanhouden buiten de Kieswet om, lijkt het mij inderdaad ook wel handig dat we de optie hebben om het online te kunnen afnemen en zeker ook omdat ze in Leiden ook al een dergelijk systeem hebben geïntroduceerd; dat je moet inloggen met je DigiD. Het is geen definitief referendum, het blijft altijd raadgevend en uiteindelijk blijft de beslissing toch bij de raad. Daarom denk ik dat het voor de kosten en voor het gemak evengoed online kan. Dank u wel.

De VOORZITTER: Dank u wel mijnheer Beusenberg. De heer Kos, gaat uw gang.

De heer KOS: Dank u wel voorzitter. Ook wij willen het zeker digitaal doen als het digitaal kan en zeker als het raadgevend is lijken ons de risico's beperkt. Ik hoop dat er straks nog wat tijd overblijft voor de kleine kernen.

De VOORZITTER: Dank u wel. De heer Boscher, VVD.

De heer BOSCHER: Dank u wel voorzitter. Mooi dat mijn idee zo wordt opgepakt. Ik zou wel eens uitgezocht willen hebben of dat een mogelijkheid is. Dat komt ook een beetje voort uit het idee dat het aantal referenda niet gemaximeerd is en ik hoop dat we hier een soort afspraak kunnen maken dat we dit instrument niet te vaak per jaar inzetten omdat je dan volgens mij wel een enorm gat in je begroting hebt. Ik hoor graag hoe de anderen dat zien.

De VOORZITTER: Dat is een nieuw punt denk ik. De heer Schaap heeft als eerste zijn hand opgestoken. De heer Schaap, gaat uw gang.

De heer SCHAAP: Ja voorzitter dank u wel. Het was niet alleen van de VVD, ook ik kwam met digitaal. Het is sinds vandaag ook provinciaal mogelijk en ik denk zeker dat we moeten gaan kijken wat we digitaal wel kunnen, het zou via DigiD kunnen of via een eigen externe website van de gemeente met een beveiligde link. Het vergroot de kans dat men er wat meer mee wil gaan doen en dat men daadwerkelijk bereid is, zowel de initiatiefnemers als de inwoners, om die 30% te halen, zodat het allemaal niet voor niets is geweest. Het is zeker iets waar we naar moeten kijken in toekomstperspectief.

De VOORZITTER: Dank u wel mijnheer Schaap. Dan ga ik naar de heer Jansen, GroenLinks. Gaat uw gang.

De heer JANSEN: Dank u wel voorzitter. Ook nog even een reactie op het digitaal. Het was onder andere ook de inbreng van GroenLinks om daarnaar te kijken, maar ik heb in mijn eerste termijn ook wel aangegeven dat de uitslagen ontzettend belangrijk zijn. Daarom stellen we ook een referendum in en dat moet wel voldoen aan voldoende veiligheidswaARBorgen, 'ook al is het maar een referendum' hoor ik soms zeggen, en de privacyregels. Dus ja zeker daar waar het kan, maar het is op landelijk niveau ook niet voor niets teruggebracht. Ik zie op termijn daar zeker een oplossing. Als we de Kieswet volgen en het op een gegeven moment veilig is, zal de Kieswet het ook opnemen en dan gaan we daar vanzelf in mee.

De VOORZITTER: Dank u wel mijnheer Jansen. Dan ga ik naar mevrouw Hussain, PvdA.

Mevrouw HUSSAIN: Dank u wel voorzitter. Ik sluit me volledig aan bij de woorden van de VVD. Die € 180.000,00 komt uiteindelijk uit de begroting en gaat ook ten koste van andere begrotingsposten. Je kunt het maar eenmaal uitgeven en dan kun je het maar beter efficiënt doen.

De VOORZITTER: Dank u wel mevrouw Hussain. Dan heb ik nog de heer Hagemeijer en mevrouw Koolmoes staan. De heer Hagemeijer, GEZOND Haarlemmermeer. Gaat uw gang.

De heer HAGEMEIJER: Dank u wel voorzitter. Ik wil eigenlijk aansluiten op de woorden van de heer Jansen van GroenLinks. De beveiliging houdt natuurlijk niet op bij het kunnen waarborgen van de uitslag, maar het gaat natuurlijk ook om de privacy van degenen die gestemd hebben, ook dat moet gewaarborgd zijn. Dat is natuurlijk het nadeel van digitaal stemmen, het laat altijd een spoor achter van wie wat gedaan heeft en waar, ook dat moet zeker geborgd zijn.

De VOORZITTER: Dank u wel mijnheer Hagemeijer. Mevrouw Koolmoes, HAP.

Mevrouw KOOLMOES: Ik had mijn hand al opgestoken bij mijnheer Beusenberg want ik wilde hem helpen met Rijsenhout en dat soort dingen. Mijnheer Beusenberg, dat hebben we in januari 2020 geprobeerd via een kernreferendum en dat heeft het toen niet gehaald. Is een referendum directe democratie of een representatieve democratie? De essentie is voor ons toch echt wel dat het directe democratie van onze inwoners is. Ik moest lachen om wat de VVD zei: hoeveel referenda kunnen we per jaar aan? Hoe goed doen wij het per jaar? Zo kun je het ook zien, maar dat is wel een goeie, we kunnen er misschien een maximum aan stellen. Ik wil eigenlijk afsluiten met iets wat ik niet wist, maar in veel gemeenten in Nederland is nog steeds een gebed vooraf aan de raadsvergadering en daarin zeggen ze: "Wij vragen U om inzicht en wijsheid bij het uitoefenen van deze verantwoordelijke taak opdat onze besluiten daadwerkelijk bijdragen tot het welzijn van onze samenleving". Weliswaar is deze U in dit geval de Lieve-Heer, maar is het niet zo dat we dat ook elke week aan ons inwoners vragen? Wat betreft het digitaal stemmen ben ik het helemaal eens met alle partijen voor mij, het is fijn dat jullie ook zoeken naar goedkopere oplossingen. Daar laat ik het bij voorzitter, dank u wel.

De VOORZITTER: Dank u wel. Dan ga ik naar de heer Boscher en daarna naar de heer Spijker en dan wil ik teruggaan naar de tweede termijn. Eerst de heer Boscher, gaat uw gang.

De heer BOSCHER: Ik had een onderwerp voor de tweede termijn dat aansloot op wat net gezegd werd, namelijk: hoe zien mijn collega's dat het aantal referenda niet gemaximeerd wordt? In theorie zouden we iedere week een referendum kunnen uitschrijven. Ik hoor graag hoe collega's dat zien, of dat nog werkbaar is.

De VOORZITTER: Dat wekt veel reacties op. Ik ga eerst naar de heer Spijker. Mijnheer Spijker, ik hoor u niet.

De heer SPIJKER: Excuus, ik was nog helemaal enthousiast bezig. Ik wilde reageren op de woorden van heer Boscher en mevrouw Koolmoes. Ik ben het volledig met mijnheer Boscher eens, ik heb geloof ik drie of vier jaar geleden ook al geroepen dat we inderdaad elke week een referendum zouden kunnen krijgen en dat wordt een beetje te veel. Mevrouw Koolmoes, u zegt dat het afhangt van hoe goed wij ons werk doen, maar stel dat er iedere week inderdaad ergens in een dorp of een wijk boze mensen zijn, en dat hoeven er niet veel te zijn, dan kunnen ze in theorie tot een referendum oproepen. Dan loopt onze machine vast en dat gaat gigaveel geld kosten. We moeten inderdaad een maximum-aantal referenda per jaar instellen, en aantal dat te behandelen is. Dank u wel.

De VOORZITTER: Dank u wel mijnheer Spijker. Mijnheer Koomen, D66.

De heer KOOMEN: Ja dank u voorzitter. Volgens mij is dat helemaal niet nodig en ik vind het ook een beetje een vergezocht probleem. Laten we eerst maar eens last krijgen van te veel referenda, volgens mij is dat nog heel ver weg zoals de mijnheer van het CDA ook zei, een beetje cynisch zelfs: het eerste referendum moet nog komen. We gaan er natuurlijk uiteindelijk zelf over want de raad bepaalt uiteindelijk of het referendum doorgaat en we kunnen met zijn allen na vijf referenda zeggen: mensen, we hebben even geen geld voor de volgende, volgend jaar bent u de eerste. Ik vind dit wel heel erg theoretisch en gezocht. Volgens mij is er al een noodrem als we die nodig hebben en hoeven we geen maximum te bepalen. Ik ben ook erg benieuwd waarop u dat maximum gaat bepalen en of het dan is wie het eerst komt, het eerst maalt of dat we een inhoudelijke wegging gaan maken. Ik denk dat we het onszelf onnodig ingewikkeld maken.

De VOORZITTER: Ik heb een heleboel reacties staan en ik zie dat de heer Boscher heel graag direct op de woorden van de heer Koomen wil reageren, klopt dat? Dan mag u even tussendoor en daarna ga ik door met de lijst. Mijnheer Boscher.

De heer BOSCHER: Dank u voorzitter. Ik vind het opvallend dat iemand die zegt dat hij heel erg voor democratie is eigenlijk constant de argumenten van volksvertegenwoordigers in twijfel trekt door ook te zeggen dat het eigenlijk te theoretisch is wat ik inbreng. Naar mijn mening moeten we gewoon die verordening goed regelen en moeten we juist nadenken over mogelijke scenario's die zich in de toekomst kunnen afspelen. Anders stellen we nu een verordening samen die niet toekomstproof is. Dat wilde ik toch even zeggen.

De VOORZITTER: Dank u wel. Mijnheer Koomen, u werd rechtstreeks aangesproken, dus u kunt nog even reageren. Gaat uw gang.

De heer KOOMEN: Ik zal het kort houden. Ik trek uw woorden niet in twijfel, ik ben het alleen niet met u eens. Volgens mij is het gewoon niet nodig en dat heb ik met argumenten onderbouwd. Volgens mij is het debat daarvoor bedoeld en kunnen we dat heel goed samen. Ik snap uw punt, maar ik zie het gewoon niet als een reëel probleem en ik zou het graag willen hebben over wat wel problemen zijn. Ik denk dat het niet nodig, ook als je naar het verleden kijkt.

De VOORZITTER: U valt weg mijnheer Koomen, maar volgens mij hebt u uw punt wel gemaakt. Ik ga door met de volgende op de lijst en dat is de heer Schaap, Forza! Gaat uw gang.

De heer SCHAAP: Dank u voorzitter. Ik kan me eigenlijk in zijn geheel aansluiten bij de woorden van de heer Koomen. De VVD schetst nu een doemscenario, een nachtmerriescenario, over het referendum. Wat mij betreft hoeven we er helemaal geen maximumaantal op te zetten, laten we eerst kijken hoeveel er per jaar komt, volgens mij valt dat uiteindelijk wel mee, zeker als je ziet wat wij allemaal in het raadsvoorstel hebben gestopt. Er moet eerst een initiatief 0,33% van de stemgerechtigden worden ingediend, dan kan de raad er nog over beslissen en dan moet er nog een definitief voorstel naar boven komen.

De VOORZITTER: Mijnheer Schaap, ik ga u onderbreken. U hebt uw punt duidelijk gemaakt, we hoeven de verordening niet nog een keer voor te lezen. Sorry, maar dan hebben meer mensen de kans om te reageren. Dan ga ik nu naar de heer Den Butter.

De heer SCHAAP: Prima voorzitter.

De heer DEN BUTTER: Ik ben het ook wel eens met de heer Koomen dat dit niet zo heel snel zo'n vaart zal lopen. Daarbij kun je natuurlijk ook referenda clusteren mocht het toch een groot succes zijn. Het is wel opmerkelijk dat de voorstanders nu ineens beginnen te spreken over een nachtmerrie als er veel referenda worden gehouden. Zo zie ik dat wellicht, maar ik zou toch denken dat de voorstanders dan juist heel erg blij zouden zijn. Dat terzijde, ik zie dat niet als een reëel probleem.

De VOORZITTER: Dank u wel mijnheer Den Butter. De heer Koning, CDA. Gaat uw gang.

De heer KONING: Het is bijna niet te geloven, maar ik ben het deze keer met de heer Koomen eens. Ik verwacht namelijk dat er zoveel barrières in die verordening staan dat het helemaal nooit tot een referendum komt.

De VOORZITTER: Dank u wel mijnheer Koning, wat een welkome afwisseling. We gaan naar de heer Beusenberg. Gaat uw gang.

De heer BEUSENBERG: Dank u wel voorzitter. Voorzitter, het is geen rocket science, het is inderdaad wat de heer Den Butter zegt, op het moment dat je een referendum houdt waar over meerdere punten gestemd kan worden, scheelt dat in principe al heel erg in de kosten. Dus mijnheer Koomen, u hebt ook mijn steun in dezen. Dank u wel.

De VOORZITTER: Dank u wel mijnheer Beusenberg. Mevrouw Koolmoes, HAP. Gaat uw gang.

Mevrouw KOOLMOES: Dank u wel voorzitter. De discussie gaat nu vooral over hoeveel referenda de inwoners ons wel niet gaan geven en ik ben het wel met iedereen eens dat er zoveel restricties op zitten dat het CDA nu wel voor kan stemmen omdat het er toch bijna nooit van komt. Ik wil graag een discussie over wat de heer Boscher aandroeg. Als de raad zelf een referendum gaat invoeren...

De VOORZITTER: Mevrouw Koolmoes, ik onderbreek even want u begint nu een nieuw onderwerp en dan is de heer Kos toch echt degene die zich daar al eerder voor heeft gemeld. Bewaar uw punt nog even. Ik zeg niet dat u niet aan de beurt komt, maar ik heb op dit onderwerp nog de heer Hagemeijer, en de heer Jansen. Daarna wil ik overgaan naar een nieuw onderwerp en dat is het onderwerp dat de heer Kos al eerder heeft aangedragen. Mijnheer Hagemeijer, GEZOND Haarlemmermeer. Gaat uw gang.

De heer HAGEMEIJER: Dank u wel voorzitter. Nog even over die lawine aan referenda die wij om onze oren gaan krijgen. Ik denk het ook niet, er zitten zoveel beperkingen aan dat het gewoon niet gaat gebeuren dat 6000 mensen een referendum steunen en zeker niet elke week. Mocht dat wel zo zijn, we gaan gemiddeld eenmaal per jaar naar de stembus, Europa, Provinciale Staten, de Tweede Kamer, de gemeenteraad, dus het clusteren van referenda met stemmingen lijkt mij ook niet zo heel erg moeilijk.

De VOORZITTER: Dank u wel mijnheer Hagemeijer. Voordat ik het woord aan de heer Jansen geef, meld ik even... Mevrouw Hussain, uw hand is inmiddels weer in beeld, maar die verdwijnt af en toe. U krijgt na de heer Jansen nog het woord om af te sluiten en dan gaan we echt naar de heer Kos. Mijnheer Jansen, gaat uw gang.

De heer JANSEN: Dank u wel voorzitter. Ik zal het kort houden, de argumenten zijn uitvoerig uitgewisseld. Ook GroenLinks is absoluut niet bang voor te veel referenda omdat ons voorstel dat er ligt zoveel waarborgen heeft en de raad uiteindelijk nog een eindoordeel heeft. Ik heb daar het volste vertrouwen in.

De VOORZITTER: Dank u wel mijnheer Jansen. Dan heb ik gezegd dat mijnheer Kos zo het woord krijgt. Ik wil u alleen even meegeven dat de portefeuillehouder die niet de portefeuillehouder is inmiddels de antwoorden heeft op de technische vragen die eerder deze sessie zijn gesteld en ik stel voor dat we even daar langsgaan om die antwoorden op te halen. Dat kan misschien ook de discussie helpen. Mag ik u het woord geven.

Burgemeester SCHUURMANS: Dank u wel. Ik moest het even opzoeken in de verordening, maar ik kan de percentages duidelijk maken. Er is 0,33% van de kiesgerechtigden nodig om een initiatief te nemen en dat is ongeveer 400 personen. 5% moet vervolgens een handtekening plaatsen en dat zijn ongeveer 6000 mensen. Bij 30% is het een geldig referendum en dat zijn ongeveer 36.000 mensen. Dat is duidelijk. Er werd gezegd dat er een verschil is tussen kiesgerechtigden en degenen die het ini-

tiatief kunnen nemen. Dat komt omdat helemaal bovenin kiesgerechtigd afwijkt van 18 jaar, die wordt op 16 jaar gezet en helemaal achterin wordt gezegd dat een kiesgerechtigde in staat is om een initiatief te nemen en dat is dus een kiesgerechtigden van 16, dus beide is 16. Dat even voor de helderheid. Ik weet niet of het helder is, dat zou je nog kunnen corrigeren als u het niet helder vindt, maar het staat er wel goed. Mijnheer Koning, daar kunnen wij nog heel lang bij een borrel samen over praten want in de definitie staat inderdaad 'een raadsvoorstel is een aan de raad voorgelegd besluit'. Als je van 'voorgelegd' 'voorgesteld' maakt, volgens mij is dat synoniem, dan is dat zo, maar als u dat niet duidelijk vindt, kunt u dat allemaal aanpassen. In principe staat er dat wij een besluit aan de raad voorleggen, dat is wat een raadsvoorstel is. Het zijn technische vragen, maar nu hoef ik daar niet schriftelijk op terug te komen en het helpt u ook in de discussie. Dank u wel voorzitter.

De VOORZITTER: Zeker. Dank u wel voor de beantwoording. Ik ga kort, maar dan ook echt kort, naar de heer Beusenberg en daarna naar de heer Koning voor een reactie hierop. Daarna wil ik terug naar de tweede termijn en naar het debat dat we met elkaar aan het voeren waren. Mijnheer Beusenberg, gaat uw gang.

De heer BEUSENBERG: Dank u wel mevrouw de portefeuillehouder, Dat mag je eigenlijk niet zeggen, dus ik zeg mevrouw de burgemeester. Ik ga een beetje een zeurpiet zijn want in de samenvatting van het raadsvoorstel staat dat 30% 6000 personen is en dat zou ik dan wel graag aangepast zien. Dank u wel.

De VOORZITTER: Dank u wel mijnheer Beusenberg, dat wordt meegenomen. Dan had ik de heer Koning nog? Of is die hand inmiddels verdwenen?

De heer KONING: Nee, ik heb mijn hand nog. Ik begrijp het niet, er staat dus 'een raadsvoorstel is een aan de raad voorgelegd besluit'. Een voorstel kan nooit een besluit zijn en ik blijf ermee worstelen.

De VOORZITTER: Volgens mij werd net bedoeld een raadsvoorstel dat wij altijd bespreken. Wij bespreken altijd raadsvoorstellen en dat zijn altijd voorgenomen besluiten. In dat licht moet u het zien.

De heer KONING: Er bestaat geen voorgenomen besluit. Je hebt eerst een voorstel en pas als erover gestemd is, heb je een besluit. Dat kan nooit gelijktijdig hetzelfde zijn.

De VOORZITTER: Wilt u hier nog op reageren?

Burgemeester SCHUURMANS: Daarom zei ik 'we moeten er eens een borrel op drinken' mijnheer Koning, het is semantiek. We moeten een duidelijke regeling vaststellen en als wij er al samen een hele borrel voor nodig hebben, kan ik me voorstellen dat we het aanpassen om te bevorderen dat mensen het snappen.

De heer KONING: Oké.

De VOORZITTER: Dank u wel. Dan ga ik nu echt naar de heer Kos, gaat uw gang.

De heer KOS: Ja voorzitter, dank u wel. Ik ga mijn opmerkingen proberen samen te vatten, eigenlijk in een vraag aan de andere leden in dit debat. Hoe kunnen we met deze regels een lokaal referendum organiseren, met name voor de kleine kernen?

De VOORZITTER: De heer Den Butter wil daarop reageren, mijnheer Den Butter, ChristenUnie-SGP. Gaat uw gang.

De heer DEN BUTTER: Ja ik wil aansluiten bij wat de heer Koomen eerder op dit onderwerp in zijn tweede termijn heeft gezegd. We hebben het hier in een vorige sessie uitvoerig over gehad en toen bleek dat het organisatorisch niet te doen is, het zal dus niet uitgevoerd worden. Als u wilt peilen hoe het gaat in Abbenes of in een straat, kunt u aanbellen en het vragen, daar is een gemeentelijke Referendumverordening niet voor.

De VOORZITTER: Dank u wel. Dan ga ik naar de heer Koomen die daar ongetwijfeld op wil aanvullen. Gaat uw gang.

De heer KOOMEN: Hier misschien nu niet te lang op ingaan, maar kort. De raad kan altijd zelf een referendum uitschrijven, dat zou kunnen als de meerderheid van de raad dat zou willen. Dan heb je dat eventueel toch als optie.

De VOORZITTER: Dank u wel. Ik ga door waar we waren gebleven. Mijnheer Den Butter, hebt u nog een onderwerp dat u in de tweede termijn wilt inbrengen?

De heer DEN BUTTER: Nee hoor, voor mij is het duidelijk, dank u wel.

De VOORZITTER: De heer Kos hebben we gehad. Mevrouw Koolmoes, HAP. Gaat uw gang.

Mevrouw KOOLMOES: Ja graag. Wij willen nu wel graag het onderwerp dat de heer Boscher heeft aangesneden ter discussie stellen. Inderdaad, een raadgevend referendum aanvragen, wanneer gaan we dat doen, gaan we dat wekelijks doen? Ik kan me voorstellen dat bepaalde partijen dit een heel mooi instrument vinden natuurlijk en gaan we dat fijn afstemmen? Mijn collega's vraag ik het graag.

De VOORZITTER: Ik zag een hand bij de heer Den Butter, ChristenUnie-SGP. Gaat uw gang.

De heer DEN BUTTER: Dit punt is een beetje merkwaardig omdat je nu al een referendum kunt aanvragen, daar is helemaal geen verordening voor nodig. Dat bleek de vorige keer ook in de discussie. Het is eigenlijk een beetje een loze vraag, je kunt iedere dag een referendum met de raad organiseren, maar dan moet je dat wel willen. Wij doen niet mee.

De VOORZITTER: Dank u wel mijnheer Den Butter. Ik zie verder geen reacties op dit onderwerp. Dat betekent dat ik doorga. Ja mevrouw Koolmoes, gaat uw gang.

Mevrouw KOOLMOES: Zou ik deze vraag aan mijnheer Boscher mogen voorleggen?

De VOORZITTER: Ik neem aan dat hij zelf kan reageren als hij dat wil en dat heeft hij niet gedaan, dus het antwoord is 'nee'. Ik wil graag door naar de volgende spreker en dat is de heer Beusenberg, SRH. O, nu komt er wel een hand van de heer Boscher, maar nu eerst de heer Beusenberg want die had ik het woord net gegeven. Gaat uw gang mijnheer Beusenberg.

De heer BEUSENBERG: Voorzitter, het was als reactie op de woorden van de burgemeester en dat was daarvoor in de discussie over...

De VOORZITTER: Ja, maar ik ben de tweede termijn aan het afgaan en u had nog spreektijd over.

De heer BEUSENBERG: O op die manier. Nee, dan luister ik aandachtig mee naar de andere discussies. Als u mij hoort, heb ik nog wel iets in te brengen. Dank u wel.

De VOORZITTER: Dank u wel. Mijnheer Boscher, wilt u nog reageren op de woorden van mevrouw Koolmoes?

De heer BOSCHER: Nou ja, dat is iets waar ik me wel zorgen over maak. Ja, we kunnen nu ook een referendum uitschrijven, maar in potentie zou je natuurlijk, als er een meerderheid in de raad heel gek is op referenda, iedere maand een referendum kunnen uitschrijven.

De VOORZITTER: Oké, maar dat onderwerp hebben we volgens mij net al vrij uitgebreid behandeld. Dan ga ik naar de heer Schaap Forza!

De heer SCHAAP: Nee voorzitter, ik heb op dit moment even niets om in te brengen.

De VOORZITTER: Prima, dank u wel. Mevrouw Hussain, PvdA.

Mevrouw HUSSAIN: Nee, ik heb verder niets, maar ik heb wel een laatste statement want ik hoor bepaalde partijen zeggen 'geen maximering en we zien wel waar we de kosten vandaan halen'. We moeten allemaal beseffen dat het ergens vandaan moet komen. Het is niet opgenomen in de begroting, de centjes zijn allemaal ergens voor bestemd en uiteindelijk moeten we het toch ergens vandaan halen. Dus we gaan het zien.

De VOORZITTER: Dank u wel. De heer Jansen, GroenLinks.

De heer JANSEN: Dank u wel voorzitter. Ik had heel in het kort in de eerste termijn communicatie aangegeven. De burgemeester gaf aan 'dat is mooi om mee te nemen in de commissie die wordt opgericht'. Dat is inderdaad een mooi item om daaraan toe te voegen, dat staat niet expliciet in het raadsvoorstel, maar ik neem aan dat we dat met zijn allen gaan doen en dat we daar ook achter staan, maar de raad zelf, nu herinner ik het me ook weer van de vorige sessie, heeft natuurlijk helemaal geen infrastructuur om toegang tot communicatie te hebben, behalve dan de bekende zaken die we allemaal hebben. Mijn vraag is hoe we dat doen op het moment dat daar beslissingen over worden genomen of er voorstellen uit komen. Een college heeft de beschikking over een persvoorlichter, zo heeft het college de mogelijkheid om persvoorlichting in te schakelen en dat is voor de raad toch iets complexer omdat wij dat niet dagelijks doen. Ik kan me herinneren dat dit de vorige keer ook een discussie was en daar zie ik nog wat onduidelijkheid.

De VOORZITTER: Dank u wel mijnheer Jansen. U krijgt een reactie van de heer Koning gevolgd door de heer Schaap. Mijnheer Koning, gaat uw gang.

De heer KONING: Ik wijs erop dat de griffie over een persvoorlichter beschikt en we ook nog een werkgroep Communicatie hebben. Als we het zelf niet kunnen, kunnen we altijd nog de hulp van het college inroepen. Ik zie het probleem niet.

De VOORZITTER: Dank u wel mijnheer Koning. Mijnheer Schaap, gaat uw gang.

De heer SCHAAP: Net als mijnheer Koning wilde ik ook zeggen dat we de werkgroep Communicatie hebben. Ik denk dat die daar iets in kan betekenen, dat wij als raad in ieder geval actief worden. De griffie heeft inderdaad een persvoorlichter en misschien moeten wij daar gebruik van maken of misschien kan de werkgroep die over het referendum gaat, de Referendumcommissie, namens de raad met de pers in contact komen en hier zelf iets mee gaan doen. Dat lijkt me eerst een taak voor de werkgroep Communicatie.

De VOORZITTER: Dank u wel mijnheer Schaap. Mevrouw Koolmoes.

Mevrouw KOOLMOES: Ja, in navolging daarop en wij hebben het in januari 2020 ook al een keer gemeld. Het is natuurlijk cruciaal dat er bij een referendum klip-en-klaar wordt gecommuniceerd over de inhoud van het referendum want er mag natuurlijk nooit een misverstand komen over waar men nu eigenlijk voor of tegen stemt, een ja, een nee, een a, een b, een voor of een tegen. Als we straks een enquêtecommissie hebben, denk ik dat het aan die commissie is om de vraag te stellen en de antwoorden te formuleren. In navolging van de heer Koning, uiteraard hebben we dan wel de persmiddelen en dat soort dingen ter beschikking. Dank u wel.

De VOORZITTER: Dank u wel mevrouw Koolmoes. Dan kom ik even terug bij de heer Jansen, gaat uw gang.

De heer JANSEN: Dank u wel voorzitter. Ik hoor breed gedragen steun om de communicatie goed te doen, ik hoorde zelfs hele mooie suggesties. Ik heb er vertrouwen in dat dit punt nu goed komt voorzitter. Dank u wel en dank u collega's, voor de reacties.

De VOORZITTER: Dank u wel mijnheer Jansen. Ik kom bij de laatste mensen voor de tweede termijn. Mijnheer Koning, hebt u nog een onderwerp dat nog niet besproken is?

De heer KONING: Nee, het CDA is heel duidelijk geweest, dank u wel.

De VOORZITTER: Dank u wel mijnheer Koning. De heer Boscher, VVD.

De heer BOSCHER: Ja dank u voorzitter. Ik wil me aansluiten bij wat mevrouw Hussain van de PvdA net zei en daarnaast wil ik nog een ander onderwerpje aansnijden en dat is de subsidieverlening, het subsidiëren van voor- en tegencampagnes en neutrale campagnes; of we echt vinden dat de gemeente dan ook nog voor een lokaal referendum allerlei subsidies moet verlenen. Ons standpunt is dat dit met de moderne infrastructuur zoals social media eigenlijk niet nodig is omdat je al heel snel heel veel mensen kunt bereiken. Ik hoor graag wat anderen daarvan vinden.

De VOORZITTER: Ik zie een reactie van de heer Jansen en de heer Den Butter en er komen meer reacties. We beginnen met de heer Jansen, gaat uw gang.

De heer JANSEN: Het klopt wat mijnheer Boscher zegt, er zijn natuurlijk veel manieren om dat te kunnen doen, maar het is ook om een beetje een gelijk speelveld te kunnen creëren. We weten zelf ook wel dat er natuurlijk instanties en bedrijven zijn die gemakkelijk wat geld kunnen uitgeven aan een mooie campagne en we proberen in ieder geval op deze manier een wat meer gelijk speelveld te creëren door ook wat andere bronnen te kunnen aanboren. Mijn fractie is er wel voor om daar ook wat subsidie aan te besteden.

De VOORZITTER: Dank u wel. Mijnheer Den Butter, ChristenUnie-SGP.

De heer DEN BUTTER: Ik vind die subsidies een beetje een moeilijk punt. Aan de ene kant snap ik het verhaal van GroenLinks dat je een gelijk speelveld wilt, maar aan de andere kant kennen we ook allemaal de verhalen uit de media dat allerlei hoedjes en petjes van gemeenschapsgeld worden betaald om een referendum mogelijk te maken wat eigenlijk weggegooid geld is. Ik twijfel er sterk aan. Ik heb er eigenlijk verder niet heel veel over nagedacht omdat we toch tegen gingen stemmen, maar dit is voor de voorstanders wel een punt ter overdenking: wat gaan we hier nu aan geld weggeven?

De VOORZITTER: Dank u wel mijnheer Den Butter van de ChristenUnie-SGP. We gaan naar de heer Koomen, D66.

De heer KOOMEN: Voor mij is het juiste antwoord 'het hangt ervan af' en ik sluit me aan bij GroenLinks. Volgens mij moeten we de optie ophouden en het toch op maatwerk bezien. Volgens mij geven we niet standaard een groot bedrag uit, maar kunnen we er uiteindelijk zelf over gaan en kunnen we ons ook laten adviseren, afhankelijk van de situatie, de vraagstelling en de partijen. De ene partij zal wel iets nodig hebben voor een gelijk speelveld en de andere partij niet. Het mooie is dat we er uiteindelijk zelf over gaan. Ik zou dat daarom niet bij voorbaat willen uitsluiten. Het kan soms nodig zijn voor een gelijk speelveld bijvoorbeeld of voor partijen die niet zo vaardig zijn in de middelen waar misschien anderen wel heel vaardig in zijn. Laten we die optie niet bij voorbaat uitsluiten en tegelijkertijd gaan we niet idiote subsidies geven zonder voorwaarden bijvoorbeeld, daar is het ook weer van afhankelijk. Dat is voor mij nu even voldoende.

De VOORZITTER: Dank u wel mijnheer Koomen. De heer Schaap, Forza! Gaat uw gang.

De heer SCHAAP: Dank u wel voorzitter. Het gras is een beetje voor mijn voeten weggemaaid. Ik heb het er wel moeilijk mee. Ik begrijp wat de heer Jansen van GroenLinks zei. We zouden het heel goed moeten afwegen en we zouden ook wel moeten denken 'Wat is het maximale dat we kunnen geven' en aan de andere kant moeten we ook niet aan alles subsidies uitgeven. Een referendum heeft natuurlijk ook een kostenplaatje voor de inwoners zelf en met de moderne middelen die er bestaan zou het eventueel mogelijk kunnen zijn om het zelf te financieren. Ik denk niet dat subsidie van de gemeente op dit moment nodig is. Ik denk dat de VVD gelijk heeft dat we daar een andere keer naar moeten kijken. Laten we de eerste referenda afwachten zonder subsidie.

De VOORZITTER: Dank u wel mijnheer Schaap. Ik heb nog staan de heer Koning en de heer Boscher, maar die is deze discussie gestart en met hem wil ik sluiten. De heer Koning, de heer Kos en dan gaan we naar de heer Boscher. Mijnheer Koning, gaat uw gang.

De heer KONING: Ik kan er kort over zijn, ik vind het bijna beschamend en bijna krankzinnig dat we hier subsidie voor gaan geven. Mevrouw Koolmoes zegt wel 'uiteindelijk storten de burgers het allemaal in een pot en daar wordt het van betaald', maar ik stort ook in die ene pot.

De VOORZITTER: Dank u wel mijnheer Koning. De heer Kos.

De heer KOS: Voorzitter, dank u wel. Ik vind het een goede gewetensvraag van mijnheer Boscher. Als wij die twee tegen elkaar afzetten, zijn wij geen voorstander van grote subsidiebedragen. Dank u wel.

De VOORZITTER: Dank u wel. Mevrouw Koolmoes wil nog graag reageren op de woorden van de heer Koning.

Mevrouw KOOLMOES: Ja mijnheer Koning, daar hebt u natuurlijk wel gelijk in, maar u bent niet in uw eentje de gemeente Haarlemmermeer en gelukkig hebben we daar allemaal andere ideeën over, dat maakt deze wereld ook zo mooi. Als ik als inwoner een referendum wil beginnen, dan verzoek ik dat aan de gemeente en dan verzoek ik de gemeente eigenlijk: mogen wij een beetje van ons eigen ingelegde geld gebruiken om een referendum te starten? Zo zie ik deze subsidie ook. Ik snap het probleem wel, dat de kraan dicht moet, maar dit is eigenlijk een instrument van onze inwoners en eigenlijk vind ik dat wij daar niets over te zeggen hebben. Zo sta ik erin, bij dezen.

De VOORZITTER: Dank u wel. Dan sluit ik af met de heer Boscher. Gaat uw gang.

De heer BOSCHER: Dank u wel voorzitter. Ik hoorde toch nog best wel wat kritische geluiden over die subsidie en wellicht kunnen we het daar nog een keer over hebben. Wat de heer Koomen zegt, klopt niet helemaal. D66 zegt dat wij het zelf in de hand hebben, maar als ik de verordening zo lees, worden de subsidies beoordeeld door het college en niet door de raad. Dat was ook een van mijn verwonderingen, dat bijvoorbeeld niet de commissie over die subsidies gaat, maar dat het college, de wethouders en de burgemeester, over die subsidies gaan.

De VOORZITTER: Mijnheer Koomen, u wordt rechtstreeks aangesproken, gaat uw gang.

De heer KOOMEN: Dank u voorzitter. Volgens mij is de afstand tussen college en raad niet dermate groot dat we daar geen controlerende werking meer op hebben of dat het helemaal buiten ons om gaat. Ik ben het met u eens, als dat nog strakker kan, als de raad daar wat strakker in zou moeten zitten of het zou moeten overhevelen, dat het niet per se echt een uitvoerend iets is, want dat is het als het bij het college ligt, maar dat het veel meer bij de raad zou moeten liggen. We moeten daar nog eens goed naar kijken, maar dat doet voor mij niets af aan het principe. Ik denk dat de indirecte invloed nu voldoende is om wel te kunnen starten en dat we het niet weer uitstellen of er nog eens heel ingewikkeld over doen. Ik snap uw punt en ik vind ook echt wel dat dit een punt is, maar tegelijkertijd maak ik me er zelfs vanuit de oppositie misschien minder zorgen om omdat er toch voldoende controle op is. Als ze heel gek zouden doen, zien wij dat allemaal en dan vinden we daar ongetwijfeld iets van of roepen we hen op het matje. Het kan misschien nog beter en dan kunnen we dat in de toekomst nog verbeteren.

De VOORZITTER: Dank u wel mijnheer Koomen. We hebben nog zes minuten, dus we hebben nog heel even. De heer Hagemeijer, voor u de tweede termijn.

De heer HAGEMEIJER: Nee hoor voorzitter.

De VOORZITTER: Dank u wel. Tot slot de heer Spijker, EEN Haarlemmermeer.

De heer SPIJKER: Nee voorzitter, dank u wel, ik ben ook klaar.

De VOORZITTER: Dank u wel. Dan hebben we iedereen gesproken en wil ik naar de afspraken overgaan. Er is afgesproken dat, op het moment dat er daadwerkelijk fouten zitten in het voorstel zoals het er nu ligt, die zullen worden aangepast. Mocht u nog dingen willen wijzigen, dan wordt u verzocht dat via amendementen te doen. De agenda voor 14 januari 2021 moet nog worden vastgesteld, maar in beginsel staat dit voorstel op de agenda voor 14 januari. Mevrouw Koolmoes, ik zie dat u nog een reactie wilt geven.

Mevrouw KOOLMOES: Het is geen nieuw debat natuurlijk, ik wil nog iets aanvullen. De leeftijd van 16 jaar hebben we niet heel uitvoerig besproken.

De VOORZITTER: Ik ga u onderbreken, die leeftijd is al uitvoerig in eerdere discussies besproken.

Mevrouw KOOLMOES: Ik wilde alleen maar zeggen dat dit een uitgelezen kans voor scholen is om de democratie in de klas te brengen. Dank u wel.

De VOORZITTER: Dank u wel daarvoor. Dan herhaal ik nog één keer, fouten worden gecorrigeerd en als u afspraken anders in deze verordening opgenomen wilt hebben, moet dat per amendement voor 14 januari 2021 zoals het er nu naar uitziet. Dan sluit ik deze vergadering en dank ik u allen hartelijk.